

Kur'ân'ın Beşer Kelâmı Olamayacağı Hususu ve Muhâkeme Usulü

The Fact That the Qur'an Cannot be Words of a Humanity and the Method of Reasoning

Maşite Sebahat Nur ERCAN

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
İslami İlimler Fakültesi, Lisans Öğrencisi
Ankara, Türkiye
Social Sciences University of Ankara,
Faculty of Islamic Sciences, Undergraduate
Ankara, Turkey

Türü: Makale

ORCID 0000-0002-7854-5145

masitesebahatnur.ercan@student.asbu.edu.tr

Geliş Tarihi: 14 Nisan 2021

Yayın Tarihi: 21 Haziran 2021

Atıf/ Citation: Ercan, M. S. N. (2021).
"Kur'ân'ın Beşer Kelâmı Olamayacağı
Hususu ve Muhâkeme Usulü". *Genç Atebe
Dergisi* 1, 12 - 15

Özet

Kur'ân'ın kelâmı konusu bir nevi septik bakış açısına sahip kesimin en çok üzerinde durduğu noktalardan birisidir. Bu mevzu üzerine bazı müsteşrikler ve dahi başka alan mensupları tarafından birçok şüphe uyandırıcı fikir izlenimi bırakılmaktadır. Kur'ân söz konusu olduğunda daha çok sözde objektif perspektif sahiplerinin bu değerlendirmeleri, birçok zaman diliminde gündeme gelmiştir. Onların ehli kitaptan olan büyük bir kısmı, kutsal kitaplarına karşı bu indirgemeci yaklaşımları tarihte nasıl karşılık buldu ise Kur'ân'a karşı da aynı tavrı ortaya koyduklarında aynı sonucu alacakları kanaatindedirler. Peki mevcudatın yaratılış gayesini, insanın varlık hikmetini içeren ve ilâhî nizama uygun yaşamının eşsiz nizamnâmesi hükmünde olan Kelâmullah, gerçekten bir beşer lisanından çıkmış olabilir mi? Bu çalışmada söz konusu mevzuda akla gelen sorulara imkân ve güç nispetinde açıklamalar getirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kur'an, Tarafsız Muhâkeme, Allah Kelâmı, Beşer Kelâmı

Abstract

The subject of the Qur'an's speech is one of the most emphasized points by those who have a sort of septic point of view. On this issue, many suspicious impressions are left by some orientalists and even members of other fields. When it comes to the Quran, these evaluations of the so-called objective perspective owners have come to the fore in many times. A large part of their people from the book believe that they will get the same result when they show the same attitude towards the Qur'an, as they have responded to these reductionist approaches to their scriptures in history. So, could the Kalamullah, which includes the purpose of creation of existence, the wisdom of being of humanity and is the unique order of living according to the divine order, really come out of the language of humanity? In this study, explanations will be given to the questions that come to mind on the subject matter in proportion to the potential and force.

Keywords: Quran, Objective Perspective, Words of the Allah, Words of the Humanity.

Giriş

İslâmi hakikatler ile alakalı mütalaalar yapılırken esas ve maksat, imanın rükünleri kabul edildikten sonra sair meseleler üzerine müzakere yapmaktır. Misal olarak Kur'an'ın mucizeliği konusu, taassup sahibi birine Kur'an'ın birçok güzelliği gizli bırakılarak tarafsız muhâkeme şeklinde ancak bir derece anlatılabilir. Çünkü Kur'an'ın mucizeliği mevzusuna muhatap olan kitle inançsız olabilir. Dolayısıyla dinî konularda bazı hususiyetler vardır ki bunları ancak iman eden ve teslim olanlar kabul eder. Bu sebeptendir ki ele alınması gereken ilk konu olaylara bakış açımız olacaktır. Bu durumu değerlendirirken bizim yerimiz neresidir? Ve konuya hangi taraftan bakıyoruz? Aslına bakılırsa bakılan tarafın bir ortası yoktur. Kişi zaruri olarak bir tarafta olacaktır. Buradan ele aldığımız hususa gelecek olursak, mümin kişi için, Kur'an'ı indiren ile kelâmın sahibinin aynı zât olduğu noktasında Kur'an ayetleri yeterli olacaktır:

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ إِنَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِلْمُؤْمِنِينَ

“Bu kitap, Azîz ve Hakîm olan Allah tarafından indirilmiştir. Mü'minler için göklerde ve yerde Allah'ın birliğini ve kudretini gösteren nice deliller vardır.” (1)

İnkâr eden kişi ise, elbette bu ayeti kabul etmeyecek ve sözü edilen noktada olaya tarafsız bakmak isteyecektir. Burada tarafsız bakışın gayesi, Kur'an'a “ne beşer ne de Allah kelâmı olarak bakalım” derken esasında beşer kelâmı olarak baktırmaktır. Çünkü ortada bir eser varsa ya birinin ya diğeri yahut bir başkasının olacaktır. Nitekim bakışı objektiflikten sübjektifliğe kayan ve Kur'an'ı beşer kelâmı olarak varsayan bir grup, örneğin müşrikler, onu Hazreti Peygamber'e (s.a.v) ithaf etmiş apaçık hamâkat numunesi olmuşlardır. Müşrikler için meydan okuma ve uyarı niteliğinde olan şu ayetler de bu bağlamda inmiştir:

أَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُ بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِثْلِهِ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ

“Yoksa “O Kur'an'ı kendisi uydurup söyledi” mi diyorlar? Hayır, (sırf inatlarından dolayı) iman etmiyorlar. Eğer iddialarında doğru iseler, haydi onun benzeri bir söz getirsinler!” (2)

Yani eğer iddia sahipleri “Kur'an'ı Muhammed uydurdu, söyledi” diyorlarsa; belâgatte, fesahatte onun bir benzerini elbet yapabilirlerdi. Nitekim kendileri Hz. Peygamber'e (s.a.v) Arap dilinde ve belâgatte ortaklırlar. Üstelik hitabet ve şiirle uzun zaman meşgul olmuşlar, nazım ve nesirde söz söyleme üzerine mahirdirler. Birçok olayı, eseri ve bilgiyi ezberlemede müthiş bir hafızaya sahipler. Şüphesiz ki bir şeyi yapmaya muktedir olmak, icap edince onu yapmayı da gerektirirdi ancak yapamadılar. (3)

Yine ez-Zerkeşî'nin belirttiğine göre, bazı bilginler, Kur'an'ın muhteva, üslup ve hitap özelliklerini göz ardı ederek onun Cebrail (a.s) tarafından Hazreti Peygamber'e (s.a.v) mana olarak indirildiğini, lafızlandırmanın ise tamamen Hazreti Peygamber'e (s.a.v) ait olduğunu iddia etmişlerdir. (4) Hâlbuki Necm suresinde:

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ

1 Kur'an Yolu (Erişim 2 Nisan 2021), el- Casiye 45/ 2-3.

2 et-Tûr 52/33-34.

3 Ayrıntılı açıklama için bkz. Ebüssûd, İrşâdü'l-Aklî's-Selîm ilâ mezâye'l-Kur'âni'l-Kerîm (Beyrut: ts.), 6/147-148.

4 ez-Zerkeşî, el-Burhân 1 thk. Muhammed Ebu'l Fadl İbrahim, (Mısır: Dar'ül Hayat, 1972), 230.

“O asla kendi arzu ve hevesine göre konuşmaz. Onun bildirdikleri, kendisine Allah tarafından gelen vahiyden başka bir şey değildir.”⁽⁵⁾ buyrulmaktadır. Ayete göre Hazreti Peygamber (s.a.v) arzusuna göre konuşmamıştır. Dolayısıyla Kur'an'ın inzalinde sadece kadim manalar değil, manaları ihtiva eden lafızlar da bizzat Allah (c.c) katından gelmiştir. Bu olgu Ehl-i sünnet âlimleri tarafından da bu şekilde kabul görmüştür.⁽⁶⁾

Kur'an'ın Allah'ın (c.c) kelâmı olmasının en önemli delillerinden birisi yine Kur'an'dadır. Ayetlerin birbiri ile çelişmemesi, manaların uyumu ve aralarında ihtilaf olmaması bunun en önemli göstergelerindedir.

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا

“Kur'an'ı inceleyip düşünmüyorlar mı? Eğer Allah'tan başka birinden gelmiş olsaydı onda birçok tutarsızlık ve çelişki bulurlardı!”⁽⁷⁾

Zemahşerî'nin yorumuna göre, Kur'an'ın Allah'ın (c.c) kelâmı olmaması durumunda ayetlerinin, belâgat ve nazmı yanında mana noktasında da birçok çelişkileri bulunurdu. Öyle ki bir kısmı mucizelik derecesinde iken bir kısmı aksine îcaz sınırına ulaşamamış, bir kısmı gayba dair bilgi verir ve haber gerçekliğe uygun olurken, diğer kısmı gerçeklikle örtüşmezdi ve böylelikle benzerinin getirilmesi de mümkün olurdu. Zemahşerî, ayrıca, Kur'an'ın Allah (c.c) katından indirilmediği konusundaki düşüncelerin tefekkür eden bir kişiden zuhur etmeyeceğini dile getirmiştir.⁽⁸⁾

Bu durumu birbirine mekân ve mertebe olarak yakın olan iki insan arasında münakaşa edilen bir eserin asil sahibine verilmesinde kullanılan metot üzerinden örneklendirmek daha anlaşılır olacaktır. Ortada bir eser ve bu eserde hak talebinde bulunan iki insan varsa müzakere yapılırken ve deliller ortaya konulurken eser ve hak iddiasında bulunan insanlar mekân ve mertebe açısından değerlendirilir. Eğer mekân ve mertebe bakımından iki insan da birbirine yakınsa eser ya başka birisine teslim edilir yahut ikisinin de eşit olarak yetişebilecekleri bir yere koyulur. Hangisi ispat ederse ona teslim edilir. Yok, mekân olarak kişiler birbirinden uzakta ise eser, yakında ve mantık ilkeleri mukabilinde hukuken ziyeydi olana teslim edilir, ortada bırakılmaz. Kur'an noktasından bakıldığında ise, faraza beşer ortadaki tüm delilleri çürütse esere el uzatma imkânı vardır. Lakin beşer kelâmı Cenâb-ı Hakk'ın (c.c) kelâmından ne kadar uzaksa o iki taraf da birbirinden hadsiz uzaktır. İnsaf sahibi bir insan hakikatli bir muhâkeme ile tüm iddiaların karşısında imanını kuvvetlendirirken, birçoğu tarafsız muhâkeme ile yola çıkacağız derken yoldan çıkmışlardır.

Kur'an'ın beşer kelâmı olabileceği vehmine düşünceleri sevk eden bir fikir de şudur: Kur'an'daki kelimeler beşerin kullandığı kelimelere benziyor (yani Arapça kelimeler). Eğer bu kelâm Allah (c.c) kelâmı olsaydı her yönü ile beşerin üstünde olmalıydı. Nasıl ki Allah'ın (c.c) eserleri insanın eserlerine benzemiyor, öyleyse Allah'ın (c.c) kelâmı beşerin kelâmına benzememelidir. Bu durum ise Hazreti Peygamber'in (s.a.v) mucizeleri dışında sair ahvalinde beşeriyette kalmasının gerekliliğine benzetilebilir. Zira Peygamber (s.a.v) başka bir fitrattan başka bir âlemden olsa idi, insanlığa tüm yönleri ile bir mürşid bir yol gösterici olamazdı. Peygamber'in (s.a.v) tüm halleri ile “Rahmeten li'l alemîn” olabilmesi için insan fitratında olması nasıl elzem ise öyle de Kur'an'ın tüm yönleri ehl-i hakikate rehber olabilmesi, kelâmının beşer kavlından olmasını gerektirir.⁽⁹⁾

5 en-Necm 62/3-4.

6 Muhsin Demirci, Tefsir Usûlü, (İstanbul: M.Ü. İlahiyat Vakfı Yayınları, 2020), 66.

7 en-Nisâ, 4/82.

8 Ayrıntılı açıklama için bkz. Zemahşerî, el-Keşşâf I (İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2016), 202.

9 Ayrıntılı açıklama için bkz. Said Nursî, Sözlür, (İstanbul: Sözlür Neşriyat, 2005), 138-139.

Sonuç

Kur'an'ın câmiyyeti yani geniş kapsamlı ve çok fonksiyonlu oluşu tüm zamanları, mekânları, şahısları, yaşları, fitratları hâsılı hepsini kapsadığından, kanunlarında eskime, değişme ve revize olmamaktadır. Bu manada, nasıl insana:

سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ

“Ayetlerimizi onlara âfakta ve enfüste (kendi nefislerinde) göstereceğiz...” (10) buyruldu ise âleme de o nazarla bakmalıdır. Böylelikle bu çok yönlülüğü daha selim bir bakış açısı ile kavramak kolay olacaktır. İnsanın sadece vücut gözü olmadığı gibi yalnızca duyduğu, gördüğü ve hissettiği tek bir âlemi de yoktur. Bundan dolayıdır ki her şeye Newton'un ikinci hareket yasasındaki “F=m.a” formülünü, uygulamak geçerli olmayabilir ve bu tür konulara ilelebet bilimsel bir fonksiyon yahut deney sonuçlarıyla cevap vermek zorunlu değildir. Buradan, vahiyde murâd-ı ilâhiyi anlamaya çalışırken akıl ve bilimin verileri göz ardı edilmelidir sonucu asla çıkarılmamalıdır. Lakin vahyedilenin doğru-yanlılığı, isabetini yahut Kelâmullah olup olmadığını test etmek adına salt rasyonel akli ve determinizmi kullanmak da göz ardı edilemeyecek kadar yanlış bir usuldür.

Kaynakça

Ebüssuûd. İrşâdü'l-Akli's-Selîm ilâ mezâyê'l-Kur'âni'l-Kerîm. Beyrut: ts.

ez-Zerkeşî. el-Burhân fî ulûmi'l-Kur'ân. thk. Muhammed Ebu'l Fadl İbrahim Mısır: Dar'ül Hayat, 1972.

Demirci, M. Tefsir Usûlü. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Vakfı Yayınları, 2020.

Kur'ân Yolu. Erişim 2 Nisan 2021. <https://kuran.diyanet.gov.tr>

Nursî, S. Sözler. İstanbul: Sözler Neşriyat, 2005.

Yazır, E. M. H. Kur'an-ı Kerim ve Satır Arası Kelime Meali, Sad. A. Cevad Karaman. Konya: Kervan Yayınları, 2020.

Zemahşerî. el-Keşşâf I, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2016.

10 el-Fussilet 41/53; Bu ayetin mealinde Elmalılı Hamdi Yazır'ın tercümesinden yararlanılmıştır. Bk. Elmalılı Hamdi Yazır, Kur'an-ı Kerim ve Satır Arası Kelime Meali, Sad. A. Cevad Karaman, (Konya: Kervan Yayınları, 2020).